

SAMMANFATTNING FÖR ALLMÄNHETEN.

Landsbygdsprogrammet för Åland 2014-2020 godkändes i februari 2015. Vid utgången av år 2019 ser genomförandet sammantaget bra ut. I den totala budgeten på 58,5 miljoner euro (inklusive nationellt finansierade tilläggsdelar) är 76 procent fördelat till arealbaserade stöd och 34 procent till projektstöd. För de arealbaserade stödets del uppgår betalningarna vid utgången av år 2019 till 84 procent av budgeten. För projektstöden är 75 procent av budgeten uppbunden och motsvarande betalningsgrad uppgår till 55 procent. Landskapsregeringen kan fortsättningsvis betala ut projektstöd efter 2020 och allra senast fram till utgången av år 2023.

Implementeringen av åtgärderna kunskapsöverförings- och informationsåtgärder och rådgivningstjänster är de åtgärder med en förhållandevis liten budget som kommit igång sist av åtgärderna i programmet och har rönt en sämre efterfrågan generellt än vad som prognostiserades då programmet utarbetades. Antalet beviljade finansieringsbeslut gällande kunskapsöverföring (kurser) har dock avsevärt förbättrats under år 2019. Efterfrågan på rådgivning och i synnerhet miljörådgivning är fortfarande mycket låg.

I jämförelse med tidigare programperiod har efterfrågan på lantbruksinvesteringar varit lägre och framförallt är storleken på investeringarna mindre vilket delvis kan förklaras med stora investeringar inom mjölkproduktionen under föregående programperiod samt den inverkan jordbrukskonjunkturen haft med handelsrestriktioner inkluderande påfrestningar med stormar och torka under programperioden.

Under år 2019 har nya investeringsstöd inom livsmedelsförädling beviljats med en stark koppling till den lokala livsmedelsproduktionen.

Genomförandet av de arealbaserade ersättningarna har under året löpt enligt förväntningarna. Redan i ett tidigt skede av programperioden kunde förvaltningsmyndigheten konstatera att intresset för de arealbaserade insatserna inte till alla delar motsvarade landskapsregeringens prognostisering och landskapsregeringen har genom programändringar omfördelat finansiering till miljöinsatser och till ekologisk produktion.

Programbudgeten för ekologisk produktion har ökat med 2 750 000 euro dels för att garantera finansieringen av de ingångna åtagandena men dels också får att kunna teckna nya åtaganden om ca 200 hektar år 2018. Landskapsregeringen utlyste under våren 2018 en ansökningsperiod för nya åtaganden och erhöll 32 ansökningar med en sammanlagd areal om ca 365 hektar. På grund av att ansökningarna omfattade en större areal än vad som kunde godkännas valdes de ansökningar som på det mest effektiva sättet bidrar till programmets övergripande målsättningar ut med hjälp av fastställda urvalskriterier. 18 nya åtaganden ingicks med en sammanlagd areal om 213,61 hektar. Under år 2019 kunde nya åtaganden inte ingås men år 2020 kommer de stödmottagare som har ett åtagande om ekologisk produktion från år 2015 och som har haft ekologiskt odlad mark utanför sitt åtagande att kunna ingå ett nytt ettårigt åtagande och samtidigt ta med den mark som varit utanför åtagandet. Därmed kommer den till åtaganden anslutna arealen att öka något och hela programbudgeten är i och med det uppbunden i gällande åtaganden. Ersättning för ekologisk produktion beviljades år 2019 till 90 jordbruksföretag och den sammanlagda arealen var 3 137,38 hektar. Av den totala arealen var 3 104,48 hektar i produktionsskede och 32,90 hektar i övergångsskede.

Omfördelningen av programfinansiering har inneburit att de planerade offentliga utgifterna för miljö- och klimatvänligt jordbruk under programperioden har minskat med 1 600 000 euro och de tillgängliga medlen motsvarar nu den estimerade anslutningen. År 2019 fanns totalt 481 gällande åtaganden och den fysiska arealen som beviljades ersättning varav 11 176,10 hektar. Den arealmässiga anslutningen till de enskilda åtagandena och insatserna uppfyller den uppställda målsättningen i varierande grad. Anslutningen till vissa enskilda åtgärder och insatser har blivit mindre än förväntat medan anslutningen till vissa andra åtgärder och insatser har blivit större. Den låga anslutningen till vissa frivilliga komplement kan delvis förklaras med att dessa inte kan genomföras på areal som omfattas av ett åtagande om ekologisk produktion och den potentiella stödberättigade arealen har därmed blivit mindre då arealen som erhåller ersättning för ekologisk produktion har ökat. Trots den varierande anslutningen till de enskilda åtgärderna och insatserna är hela programbudgeten uppbunden i de gällande åtagandena.

Det har under programperioden inte förekommit någon större årlig variation i den areal som beviljats kompensationsersättning och arealen förväntas även framöver ligga på samma nivå. Programbudgeten ligger väl i förhållande till den anslutna arealen. År 2019 beviljades kompensationsersättning till 393 jordbruksföretag för en sammanlagd areal om 14 360,38 hektar vilket innebär att målsättningen uppfylls till 100%.

Genomförandet av den lokala utvecklingsstrategin ligger nu på en tillfredsställande nivå avseende beviljandegraden med 87 procent av budgeten uppbunden. Under 2019 har antalet finansieringsbeslut till miljöförbättrande projekt ökat avsevärt.

Utvärdering

Programmets utvärderare har lämnat sin rapport 2019 med tematiska fördjupningsdelar tillsammans med rekommendationer framförallt inför den nya programperioden 2021-2027.

I rapporten har *två teman* tagits fram i diskussion med Ålands lankapsregering, *effekter av förändrade arealkrav* samt *effekter av jordbrukets investeringar inom LBU-programmet*.

Utvärderarnas slutsatser och rekommendationer kan läsas i deras slutrapport på lankapsregeringens hemsida <https://www.regeringen.ax/naringsliv-foretagande/lantbruk/landsbygdsutvecklings-programmet>.

Programförvaltningens förslag är att följa upp rekommendationerna och använda utvärderarnas analys som underlag för kommande programperiod.